

૧૨૬૨૧

મહાન યોગ શીખવાનું મોટું મથક.

પ્રભુના સ્વરૂપમાં જીન બનવું હોય તો જુનામાં જુના આખા

હિંદુસ્થાનમાં મશહૂર થયેલા અમ-
રેલીવાળા ગો. શ્રીવિદ્યેશજી મહા-
રાજની આગાથી સ્થપાયેલા,
પોણોસો વર્ષના લાંબો અનુભવ
ધરાવનાર શ્રીવજ્રમોહન ટુંગાર
કાર્યાલયમાં જલદી આવો. પ્રભુના
શ્રીઅંગના સર્વ નખણીખાત મનને
આનંદ આપે એવા ટુંગારો, સોના

અંદી અને જડાઉના દરેક પ્રકારના મુકટ તૈયાર છે. અસંકારો પણ
તૈયાર છે. અત્તર તેલ કુલેલ, દરેક જાતના મુવા, તુલસીની કંડીઓ
મુંજમાલા વગેરે પણ તૈયાર છે. બહારગામના ગ્રાહકો પર પુરતું
ધ્યાન આપવામાં આવશે.

લખો:-મુકટવાળા નારણદાસ કાશીદાસ

ડાસીવાડાની પોળ, અમદાવાદ

જલદી મગાવો—સેવોપયોગી મુગંધીદાર, તેલો,
અત્તરો, જુદી જુદી જાતના મુરખા તથા અગરબત્તીઓ
સરસમાં સરસ અને સ્વદેશી ઉંચો માલ બેઠતો હોય તો
લખો નીચેના શરનામે:-

કૃષ્ણદાસ પુરુષોત્તમદાસ મુગંધી

કે. જીપીઆલ્લી

મુંબાઈ ૨.

ખદાયતા મુદબ્બુ કલા મંદિરમાં કેશવ હ. શેકે જામુ. સમપુર-અમદાવાદ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૭૨૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ દેવનારાયણ અને શાશ્વતરાવેલ

વિષય ૬૩૫૨:૪ ૪૫૨

વાંચે તો ખરા ! !

જનો કનૈયો જેમ જન્માષ્ટમીએ પ્રકટ થઈ તરતજ યથોદોત્સંગલાલિત બન્યો, તેમ આ પુસ્તકમાંનાં દીનતા અને આશ્રયનાં પદના વિરહી દશામાં કર્તા શ્રીકનૈયાપ્રભુ ઉપનામ શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી શ્રીગોકુલની ગાદીની ગોદે મથુરાજીમાં જન્માષ્ટમીએજ મૂળનાજ સમયે પ્રકટ થઈ કાર્તિક વદિ ૧૧ ને દિવસે પધાર્યા. આનેજ ચતુર્થ પીઠના વૈષ્ણવો શ્રીકનૈયાપ્રભુનો પ્રાકટયોત્સવ માને છે. ચતુર્થ ઘરના વૈષ્ણવગંધુઓ પ્રાકટય ઉત્સવ અત્યંત રસિક રીતે ઉઝવે છે, એ વાત કોનાથી અજાણી હોય ? આ વર્ષે હું પણ આવા ઉત્સવમાં ભાગ લેવા ભાગ્યશાળી બન્યો. બળે વર્ષથી દેવગઢબારીઆના ભગવદીયો પોતાના સત્સંગનો લાલ આપવા મને આમંત્રણ આપતા હતા, પણ શ્રીકનૈયાપ્રભુ વગર કોની તાકાત કે તેવા સત્સંગનો લાલ લેવાની સવડ કરી આપે ? પ. ભ. મગનલાલ હરિલાલ બક્ષીજીના ચિ. ભાઈ મણિશાઈ રાજનગરના ભગવદીયોને આનંદ લૂંટવા તેડવા આવ્યા. હું તેમની સાથે બારીઆ ગયો, ત્યાં મને પુષ્ટિશિક્ષા એ નામે પુસ્તક બક્ષીજીએ બતાવ્યું. મને છપાવવાની ભલામણ કરી; જોડે શ્રીકનૈયાપ્રભુનાં દીનતા ને આશ્રયનાં પદ પણ છપાવવાની તેમની ઈચ્છા થઈ.

હું તો આમાંના એક પણ અંચનું નામ સરખું જ બાણું નહિ ! ત્યાંના ડેટલાક ભગવદીયોને મેં કહ્યું કે તમે મને કંઈક મદદ કરો તો હું છપાવું. તેમણે તે વાત કબુલ કરી. એટલે મેં બેઉ લખાવીને તેનું સંશોધન કર્યું. આ પુષ્ટિશિક્ષા બહુ જ સુંદર ગ્રંથ છે. ખૂસીની વાત તો એ છે કે આ પુષ્ટિશિક્ષા લખનાર મહાનુભાવી મોટાભાઈ શ્રી ગોકુલેશાસક્ત ભગવદીય છતાં તેમનો વલ્લભાનુપર સમાન પ્રેમ છે. શ્રીવલ્લભાગ્નિનું અગ્નિસ્વરૂપ એ સર્વમાં અનુભવે છે. આ મોટાભાઈનું દુકંત જીવન બાણવું ઠીક થઈ પડશે. જીવન ઘણું ચમત્કારી છે.

મહાનુભાવી મોટાભાઈનું જીવનવૃત્તાંત.

આ જીવનવૃત્તાંત મેં દેવગઢખારીઆના ભગવદીય સોની ગગનલાલને મોઢેથી સાંભળ્યું હતું.

પરમ રસિક મહાનુભાવી મોટાભાઈ પંચમહાલ જી-હાના પાટનગર ગોધરાના વતની હતા. શ્રીમહાપ્રભુજીના કૃપાપાત્ર મહાનુભાવી રાગુ બ્યાસના અને શ્રીગુસાંઈજીના પરમ કૃપાપાત્ર મહાનુભાવી નાગજીભટના આ ગોધરામાં આવાં ભક્તરત્નો પાછળથી પણ ઉજાવે એમાં નવાઈ નથી. ડેટલાંય ભક્તરત્નોને શ્રીગોકુલેશે પ્રમેયબળ વડે સ્વશક્તિનો અનુભવ કરાવી કૃતાર્થ કર્યા છે; તેમાંના એક આ મહાનુભાવી છે. તેઓ એક શ્રીમંતના પુત્ર હતા. પ્રથમ તેમને કોઈ એક શ્રીગોકુલેશના કૃપાપાત્ર ભટ્ટજીનો સંગ થયો.

આ ભટ્ટજીએ મોટાભાઈને શ્રીગોકુલનાથજીની દહે લગાડી; આથી માતુશ્રીને સંમળવીને શ્રીગોકુલ જવા નીકળ્યા; કારણ કે માતાના રોડી સ્વભાવે રજા આપવામાં આનાકાની કરવા માંડી હતી. પાછળથી માતાને વાતસલ્ય પ્રેમને લઈને બહુ લાગી આવ્યું, અને તેથી મોટાભાઈના રક્ષણ અને ખર્ચા માટે મહોરો લઈ પોતાના એક નોકરને મોકલ્યો. નોકરને સૂચના આપી કે મોટાભાઈને દુઃખ ન પડવા દેવું, તેમ વીલા પણ ન મૂકવા. નોકરે મોટાભાઈને ઢાહોદમાં પકડ્યા, અને તેમને માતાજીએ આપેલી સૂચના કહી બતાવી. આમ છતાં મોટાભાઈએ તેને પાછા જવા આગ્રહ કર્યો, પણ તેણે માન્યું નહિ, આથી રાતે છાનામાના તેને ઉંઘતો સુકી મોટાભાઈ આદ્યા ગયા. રસ્તામાં કોઈ શહેર આવ્યું, ત્યાં જઈ કોઈ વૈષ્ણવનું ઘર હોવાનું પૂછ્યું. ગામમાં એક વૈષ્ણવનું ઘર હતું, પણ બાપ ભગવદ્દીય હતો ; છોકરાઓમાં તેવી વૈષ્ણવતા કદાચ નહિ હોય. તેના પુષ્ટિમાર્ગીય ગ્રંથો મળ્યા; તે તેમણે લઈ લીધા. આ ગ્રંથોને તેઓ ભોગ ધરતા; તેઓ ગોકુલ ગયા, પણ ત્યાં જઈ એવો નિશ્ચય કર્યો કે પ્રભુ સાક્ષાત બોલાવે તો જ જવું. શ્રીગોકુલેશનાં દર્શન ન થયાં; એટલે તેઓ એક લીમડાપર ચઢીને શ્રીગોકુલેશના ધ્યાનમાં માત્ર શ્રીજમનાપાન કરીને રહેવા લાગ્યા. છ માસ એમ લીમડાપર ગાળ્યા. આ વાત ભૌતિક તર્કથી સમજાય તેવી નથી; પણ ભગવદ્રસાવેશ એવી વસ્તુ છે કે બુધ

તરસ કશું લાગે નહિ. ઉઘ પણ જતી રહે, છતાં કંઈ લાગતું નથી. શ્રીમહાપ્રભુજી જ્યારે પરિક્રમા કરતા ત્યારે આપશ્રી ભગવદ્વાર્તા કરતા કરતા ચાલતા, આથી શ્રીચરણકમળ કમળ જેવા કામળ છતાં થાક વગેરે કંઈ જણાતું નહિ. ભૂખ તરસ પણ પીડતી નહોતી. સાથે ચાલનારા ભગવદ્દી-યોમાં પણ રસાવેશ થતો; જેથી તેઓને પણ તાઠ, તાપ, ભૂખ, તરસ, થાક વગેરે કોઈ પણ રીતે જણાતાં નહોતાં. આપણે યોડા સમાન સ્નેહીઓ વાતો કરતા કરતા રસ્તામાં જતા હોઈએ તો ગાઉના ગાઉ પણ કાપતાં ખબર નથી પડતી. એ લૌકિક બાળતમાં આમ છે. તો અલૌકિકમાં તો કહેવું જ શું? શ્રીમહાપ્રભુજીને ત્રણ ત્રણ વખતની પરિક્રમામાં ઘણી વાર ત્રણ ત્રણ દિવસ સુધી કંઈજ વસ્તુ મળે નહિ. ઘોર જંગલો હોય, ભયાનક પ્રાણીઓ વિચરતાં હોય; પણ એ પ્રભુનાં બાહુડાં પ્રભુને શી રીતે પીડે? ઉલટાં પગે લાગે, તો શ્રીગોકુલેશાસકત મોટાભાઈની પણ તેવી દશા થાય તેમાં નવાઈ નથી. પ્રભુમાં અત્યંત આસક્તિ આ વસ્તુનો અનુભવ કરાવે. અલૌકિક બાળતોમાં તકરવિતકર કંઈ પણ અનુભવ ન આપે. આવી વાતો હૃદયગર્ય છે.

આસ લીમડાપર જ રહેતા મોટાભાઈને છ માસ થયા. પ્રભુના વિપ્રયોગીને નિદ્રા પણ ન હોય, એ વિપ્રયોગ જ તેને સર્વ રીતે પોષે છે; એ વિપ્રયોગની પીડા જ આત્માનો

ખોરાક થઈ પડે છે, ત્યાં ભૂખ તરસ શી ? વળી શ્રીચમુના
 જળ તે અમૃત છે, તેા અમૃત પીતાં ભૂખ તરસ શાની
 લાગે ? છેવટે છમાસે શ્રીઠાકોરજીએ શ્રીગોકુલનાથજી
 ઠાકોરજીના મુખીઆજીને મોટાભાઈને લીમડાપરથી તેડી
 લાવવાની સ્વપ્નમાં આજ્ઞા કરી; આથી તે તેડવા આવ્યો ;
 પણ મોટાભાઈએ કહ્યું કે પ્રભુ તેડવા આવશે તોજ આ-
 વીશ. વળી ખીજી આજ્ઞા શ્રીઠાકોરજીએ કપડવંજના વતની
 પરમ ભગવતી બેનજીરાજ ચા રતનબાઈને કરી. તેઓ
 તેડવા ગયાં, પણ ન આવ્યા. છેવટે શ્રીઠાકોરજી પોતે તે-
 ડવા આવ્યા એટલે તેઓ ગયા અને શરણે થયા. શ્રીગો-
 કુલેશના સ્વરૂપને ખુબ અનુભવ લીધો, છછ માસના ભારી
 વિપ્રયોગ તપને અંતે પ્રભુ તેવી કૃપા કરે તેમાં નવાઈ નથી.
 પ્રભુનો સાક્ષાત્કાર એજ પુષ્ટિ લક્ષિત માર્ગનું ફળ છે; અને
 એ ફળની પ્રાપ્તિ વિપ્રયોગ જ કરાવે એવું ઠેકાણે ઠેકાણે
 શ્રીમહાપ્રભુજી અને શ્રીહરિરાયજી કહે છે, અને એવા
 વિપ્રયોગીને જ ફળની પ્રાપ્તિ થાય છે. શ્રીગોકુલેશનો
 અનુભવ સંપૂર્ણપણે હૃદયમાં ધારણ કરી તેઓ શ્રીગો-
 કુલથી પાછા ફર્યા. પાછા ફરતાં પોતે ઉજ્જવન રહ્યા. ત્યાં
 તેમને ખુબ માન મળ્યું. આ ઉપરથી એમ નથી સમજવાનું
 કે મોટાઓ માનના ભૂખ્યા હોય છે, પણ મહાન સંતપુરુ-
 ષોને માન આપવાથી જીવ પોતાની આત્મિક ઉન્નતિ સાધે છે.
 પછી ઉજ્જવનથી તેઓ દાહોદ આવ્યા; અને દાહોદથી ગો-

ધરા આવ્યા. ગોધરામાં આજે પણ તેમનું મંદિર છે. તેમાં મોટાભાઈની પાલખી છે, તેનાં દર્શન વૈષ્ણવોને કરાવવામાં આવે છે.

હવે પુષ્ટિશિક્ષાના સંબંધમાં કંઈક વિચારીએ, આ મહાનુભાવી શ્રીગોકુલેશાસકત છતાં મંગળાચરણમાં પ્રથમ શ્રીમહાપ્રભુજીના સેવક ચોરાત્રી વૈષ્ણવની ચરણ રજની યાચના કરે છે. પછી શ્રીગુસાંઈજીના અનન્ય ખસેખાવનની પ્રસન્નતા ઇચ્છે છે. આ વસ્તુ હાલમાં મોટાભાઈને માનનારાઓએ વિચારવાની છે. અનન્યતા એ ખોટી હઠ નથી, પણ પ્રભુના વિવિધ અંગોની એકતાનો અનુભવ આપનારો અતૈાકિક વિલાસ છે, વળી આગળ સાતે બાળકોની પણ પ્રાર્થના કરે છે. અને તે સાથે દરેકના ગુણ પણ સ્વાનુભવે આપે છે. સાદી અને પ્રસાદી વાણીસૂત્રો સાથે એટલી રસિક છે કે વાંચતાં હૃદય પ્રભુમાં મગ્ન થઈ જાય.

વળી બીજી વાત એ છે કે મોટાભાઈ આ શિક્ષાની ૭૧મી તુકમાં કહે છે કે:—

“વલ્લભકુળદ્વારા પ્રથમ, પ્રજ્ઞ સંબંધ જો થાય;

મારગની વિધિ જાણવા, હરિજન કરે સહાય ૭૧

એ રીત કરતાં સહજમાં, સદાય ખારે માસ;

શરણ મંત્ર રસના રટે, નિશ્ચિન સેવા આશ. ૭૨

શ્રીવલ્લભકુળદ્વારા પ્રજ્ઞસંબંધ થાય તો જ મારગની સિદ્ધિની ખબર પડે. એજો આ વાતને ન માનતા હોય

તેઓ મોટાભાઈમા શ્રદ્ધાળુ છે, એવું માનવું એ પણ ભૂલ લાગેલું છે. શ્રીમહાપ્રભુજીને માનનારા શ્રીમહાપ્રભુજીનાં વચનામૃતને પણ તેટલા જ સત્ય માને છે ને અનુભવે છે. આપણે કોઈમાં ખુબ આસક્તિ બતાવીએ, પણ કહે તે ન માનીએ તો તે આસક્તિ નથી, પણ એક પ્રકારનો ડાંગ છે. વળી વૈષ્ણવનો અપરાધ કરવો મહા અનર્થ કાર્ય તેઓ જાણે છે. પ્રભુનો અપરાધ પ્રભુ સાંખી શકે પણ ભક્તનો ન સાંખી શકે. મોટાભાઈ કહે છે કે:—

વૈષ્ણવજન અતિ દોઢલા, તું અતિશે ધનવંત;

કૃષ્ણભક્ત પદવી વિષે, તુજથી મોટા સંત. ૮૨

તેથી જાણે ના કરે, વૈષ્ણવનો અપરાધ;

હૈયામાં હરિ દુભવ્યા, જેણે દુભવ્યા સાધ. ૮૩

વળી મોટાભાઈ સેવાને મોટું માહાત્મ્ય આપે છે. ગમે તેટલું જ્ઞાન હોય પણ સેવા વગર તે અનુભવી શકાય નહિ, એ વસ્તુ આમાં સ્પષ્ટ બતાવી છે. મોટાભાઈ ભાવને જ પ્રાધાન્ય આપે છે; સર્વત્ર પ્રેમભાવમાં જ પ્રાધાન્ય આપણા ભક્તિ માર્ગમાં છે. સાધન બરાબર ન હોય તો પણ સેવાના આગ્રહમાં તારે ઘર ન હોય ને ઝુંપડી હોય તો પણ મોટાભાઈ કહે છે કે:—

ઘર જે નવ હોય મોકળાં, તોડ ન છાંડે ટહેલ;

એક ગોખલો ઘરતણો, તે પ્રભુ માને મહેલ. ૧૪૫

આપણો ભાવ હોય તો પ્રભુ એક ગોખલાને મહેલ

માને છે. સ્વાદ ભાવમાં છે, વસ્તુમાં નથી. છેવટે મોટાભાઈની દીનતા તો જ્ઞાન બુદ્ધિએ તેવી છે. આવા સમર્થ છતાં પોતે તદ્દન અજ્ઞાન બની જાય છે. કહે છે કે:—

શ્રીવલ્લભ મારજ તણા, આશય અતિશે ગૂઢ;

પ્રોહ ભાવ જેને હશે, તેને હૃદયાર્દ. ૧૭૧

હું તો છું અતિ મંદમતિ, ભૂલ્યો ભ્રષ્ટાચાર;

પડ્યો પ્રબળ પાખંડમાં, રાત્રી વિવિધ વિકાર. ૧૭૨

વ્યાપ્યો આસુરા વેશ ચિત્ત, અહ્યો બહિર્મુખ દોષ;

ભૂલ્યો અને ભમ્યો કર્મ, લેશ ન મન સંતોષ. ૧૭૩

આત્મદૃષ્ટિ ઉત્પન્ન નહિ, વાચાદિક અભિમાન;

ભક્તિ ભાવ રસ ભેદમાં, નથી શુદ્ધિ ને સાન. ૧૭૪

મૂળમંત્ર ગાથા કર્મ, ન લહ્યો તત્ત્વ વિચાર;

જ્ઞાન વિના ગાથા કર્મ, એ અવિહિત વ્યવહાર. ૧૭૫

પણ શ્રીવલ્લભચરણનું, બળ મોટું મનમાંય;

તે સદ્ય પુરે કામના, કલ્પવૃક્ષની છાંય. ૧૭૬

દયા કરી મુજ દીનપર, જેવું પ્રેર્યું ચિત્ત;

પોતાના મનને ક્યું, શિક્ષાનું સાહિત્ય. ૧૭૭

ફાટીફુટી બુદ્ધિથી, જુઠે સાચે ભાવ;

મેં કાલાવાલા કયાં, હરિને હાથ નિભાવ. ૧૭૮

છેવટે વૈષ્ણવોને અંદર ભૂલ હોય તો સુધારીને વાંચવાની વિનંતિ કરવાનું પણ મોટાભાઈ ચુકતા નથી. છેક છેલ્લી તકમાં કહે છે કે:—

મેં ઓછે ઓછી મતિ, મોટો ક્યો વિચાર;
પરિપૂર્ણ વૈષ્ણવ કરે, તે જાણો નિર્ધાર. ૧૮૦

આમ મોટા રજથીએ છોટા પોતાને ગણે છે. બ્યારે
આપણામાં સ્નેહનો છાંટો ન છતાં મોટા પ્રેમી હોવાનો
ડાળ કરીએ છીએ. જીવપર પ્રભુની દયા થાય તો જ દીન-
તા આવે. મોટાભાઈમાં તો તે પદે પદે જણાય છે. કેવી
પ્રસાદી વાણી! થોડામાંજ માર્ગનું રહસ્ય સમજાવવાની કેવી
અદ્ભુત અને અલૌકિક શક્તિ ! એ બધું બોતાં આપણને
અત્યંત આનંદ સાથે સંપ્રદાયના તત્વ સમજાય છે.

શ્રીકન્હૈયાપ્રભુનાં પદોમાં તો હું શું બોલી શકું ?
એકે એક પદ નિમેલિનગ છે. આ પદો શ્રીકન્હૈયાપ્રભુ
ભોંયરામાં વિપ્રયોગ દશામાં ગાય છે, ને તેથી શ્રીમહાપ્રભુજી
દર્શન દર્ષી અનુભવ આપે છે. એક પદમાં તે પણ સ્પષ્ટ
છે. મારા સ્પષ્ટ કહેવા કરતાં ભગવદ્દેવો જાતેજ તે પદમાં-
થી જાણી લે તે વધારે સારું છે. આ પદ મેં ત્રણ જુદી
જુદી કોપીઓમાંથી શોધ્યાં છે.

છેવટે શ્રીગોકુલેશ સ્વરૂપ શ્રીકન્હૈયાપ્રભુના સ્થાનને
શોભાવનાર મારા શ્રીગુરુદેવને અનંતવાર સાદાંગ કરી આ
પુસ્તક આપશ્રીના ચરણ કમળમાં ધરી આ પ્રસ્તાવના બંધ
કરું છું.

પોષ સુદ ૧ મંગળવાર

૧૯૮૨.

દીનકંકર.

શ્રીમદ્ ગોસ્વામીશ્રી ૧૦૮ કન્હેયાલાલજી કૃત
દીનતા અને આશ્રયનાં પદ

તથા
મહાનુભાવી મોટાભાઈ કૃત
પુષ્ટિશિક્ષા

ખિલાગ

પદ ૧

શ્રીવલ્લભ કરત કૃપા એક ક્ષણમેં; અપને જનકી
લાજ રાખત હે, દુઃખ તતકર નિજ મનમેં—શ્રીવલ્લભ ૦ જગત
તુચ્છ કરી—માનત હોં, મેં ઈનકી કૃપાત તણમેં, શ્રીગો-
કુલેશ રસદાન દેત હેં, નરનારી કે ગણમેં—શ્રીવલ્લભ. ૧

પદ ૨

શ્રીવલ્લભ આહે સોઈ કરે એક પલમેં, જેસેં તંતુ
સુતકો કહીયે ગણ ચોર મખમલમેં ૧ વ્યાપ રહં સજ
જનકે માંહી, પશુ પંછી જલ થલમેં, મહા રસદાન કૃપા
કરવેકો પ્રગટે હે વા કલીમેં ૨ તુલસી માલ અધિક પ્રિય
લાગત, રહત અહનિશ ગલેમેં, નિહર રહત હે આપકે
ભરેસે, ચોર ન કાહુકે બલમેં, શ્રી વિદુલ પ્રભકી એહી
વિનંતિ રાખો ચરણ કમલમેં—શ્રીવલ્લભ ૦ ૩ (૨)

પદ ૩

કિયો તો શ્રીવલ્લભ હીકો હોઈ, ચોર કોન હેં ચા
જગમાંહી, હીસત નાહી ન મોઝ. ૧ ગોકુલપતિકો પ્રતાપ

જગમેં જેસે અગ્નિકી હોઈ, સ્મરણુ લજન કરો નત
પ્રતિહી, નમો પદ્મચુજ દોઈ. ૨. અન્ય રૂથે નહિં મોંકો.
સ્વપ્ને, ઇનકો શ્રીમુખ બેઈ, શ્રીવિઠ્ઠલ વલ્લભ રૂપ હૃદયે ધરી,
નિધરક રહીયે સોઈ. કિયોં ૩.

પદ ૪

શ્રીવલ્લભ તુમસો ઓર ન જગમેં, રાખો ધર્મ
આ પૃથ્વી તળમેં, વ્યાપી રહે હો સખમેં ૧ શ્રીવિઠ્ઠલ
પ્રભુસોં ચહી વિનંતિ, રહુ આપકી ઉમંગમેં, ઓર કાચકી
પોત સમ દીસત, આપ અમોલક જગમેં—શ્રીવલ્લભ ૨.

પદ ૫

શ્રીવલ્લભ પ્રકટ ભયે ભૂતળમેં, ધર્મ લાજ સખહીનકી
રાખી, સો યા પૃથ્વી તળમેં. ૧ કામ ગંભીર ધીર રતિ
રણમેં, મજ જન હીકે દળમેં, શ્રી ગોકુલપતિ તો કૃપાહી
કરત હેં; શુદ્ધ ભજો ચાહે છલમેં. શ્રીવલ્લભ ૨.

પદ ૬

હમારે શ્રીગોકુલનાથ ધણી, દીનદયાળ કૃપા કે
સાગર, ત્રિભુવન મુકટમણિ ૧ અદ્વાઈક કણુ પારન પાવત,
શેષહુ સહસ્ર દણી, શ્રીવિઠ્ઠલ કે પ્રભુ દૃઢ કર પકરત.
રાખી શરણુ અપની. હમારે ૨.

પદ ૭

ગોકુલમેં શ્રીગોકુલનાથ બિરાજે, હાસ્યવિનોદ રસ
દાન કરત નિત્ય, ભકતજનકે કાજે. ૧ શ્રીભીઠંક ચિત્રત

અતિ સુંદર, ગાદી તકીચાપે રાજે, શ્રીવિકૃદેશકે અંગ
અંગકી શોભા, કોટિ મહત છબી લાજે. ગોકુલમેં ૨.

પદ ૮

હમતો શ્રીગોકુલનાથ ઉપાસી-હમતો શ્રીં જમુના-
જળ નિત્ય પાન કરે ઊઠી, સુખ નીરખ સુખરાશિ. ૧. ગયા
પ્રયાગ કહુ કામ નહીં હે, નહીં કામ હે કાશી, સદા સેવું
શ્રીવલ્લભ વલ્લભ, કહા કરું બાય ઝાંશી. ૨. ઐર ઠેકાણે
મન નહિં લાગત, હમ ગોકુળ કે વાસી, ઉનકે ચરણે હે
સખ તીરથ, જગન્નાથ ઐર કાશી. ૩. બ્રહ્મસંબંધ ભયો
જામહીતે, તખ્તહીતે જીય ભાસી, શ્રીવિકૃદેશ પ્રભુ ગો-
કુલેશકે, ચરણકમળકી દાસી. હમતો ૪.

પદ ૯

અખ હોં નાચ્યો વલ્લભલાલ-અખં અખિલ ધમકો
પહેર ચોલના કંઠમેં તુલસીમાલ. ૧. કૃપા દૃષ્ટિકો ફેંટા
ખાંધ્યો, હંડાકાર હે ભાલ; અનન્યતાકે તુપુર ખાંધે, જે
જે શબ્દ રસાલ ૨. દયા પખાવજ બજત સંગમેં દાન સા-
રંગી રસાળ, સરસ પ્રેમ કે બજત મંજુરા, કરી પ્રીતિકી
તાલ-૩. બ્રહ્મસંબંધકો જાન કીયોમેં, અષ્ટ છાપકી ધમાલ,
શ્રીવિકૃદેશ પ્રભુ ગોકુલેશવર દેખો પરમ દયાલ. અખં ૪.

પદ ૧૦

ગોકુલેશ ગુણ ગાઉ નિશદિના-ગોકુલેશં સમરણ
ભજન કરું પ્રભુ તુમારો, સકલ પદ્મરથ પાઉ. ૧. નિત પ્રતિ

માગી ચહ મોઈ દીને, સેવામેં ઉઠી ધાઉં, ધોળગાન મુખ
કરૂં આપકે, અનત ચિત્ત ન ભટકાઉં. ૨. ગાગર નિત્ય
જળ પાન કરનકો, શ્રીભુમનાંજસો લાઉં, દીને મોઈ કૃપા
કર ઇતનો, ચટાઈકો સાજ ગિછાઉં. ૩. સેજ સમારૂં પરમ
વિધિ રૂચિસોં, ગાદી તકીયા લાઉં, વિઠ્ઠલકે પ્રભુ સર્વસ્વ
દીને, તનકી તપત બુઝાઉં. નિશદિના ૪.

૫૬ ૧૧

શ્રીગોકુલેશજીકો હિ ભારી ભરૂંસો—શ્રીગોકુલેશ-
કૃપા કરત રસ પાત્ર જાનકે, જો જોસો અધિકારી. ૧. સદા
રહત વક્ષઃસ્થન ઉપર તુલસીમાલ અતિ પ્યારી, તિલક
ભાલ નિરખત મન આનંદ, દંડાકાર નિહાળી. ૨ નિશદિન
ભજો નિરંતર પ્રભુકો, ચરણકમળ બલિહારી, વિઠ્ઠલેશકે
હીયે જસો નિરંતર, ગોકુલેશ ગિરિધારી. ૩.

૫૬ ૧૨

ગોકુલનાથ પુકારૂં નિશદિન ગોકુલનાથ પુકારૂં. હાહા
કૃપાનાથ સુનો અખમેરી, તનમન ધન સગ વડૂ. ૧. અખકી
બેર ઉબારો મહાપ્રભુ, સર્વસ્વ વારી ડારૂં, ઠામ કોથ મદ
લોલ મોહ સખ કૃપા કરો તો મારૂં. ૨ વિઠ્ઠલકે પ્રભુ
વેળી જુલાવો, શ્રીસુખકમળ નિહાળૂં. ૩.

૫૬ ૧૩

અખ મેરી ગોકુલેશ સુનલીને—વિપ્રયોગમેં જંદુ દિન વીતે,
સંજોગ રસ મોઈ દીને. ૧. પાસ જુલાય નિકટ મોઈ રાખી,

મન ભાવે સોઇ કીને, વિકૃલ ઉપર દયા કરો પ્રભુ તુમકો
લાજ પતિને. ૨.

૫૬ ૧૪

તુમખીન કોન સહાય મહાપ્રભુ—ગોકુલનાથ હીન કે બંધુ;
સુનો મેરી ચિત્તલાય ૧ દરસન આપ વિના પ્રભુ મેરો,
હીરદે રહેત ભરાય, વાસર મોઇ કોટિ ભુગ વીતત, રાતી
કલ્પ સમજાય ૨ રસનિધાન આનંદકંદ હો, દરસન દેહું
બુલાય, શ્રીવિકૃલ પ્રભુ કરત વિનતિ, વિપ્રયોગ ન સોંહાય. ૩

૫૬ ૧૫

હમારે શ્રી ગોકુલનાથ સહાઇ—લાજ ધર્મ સખ રાખ્યો ઇન-
ને લીલા પ્રગટ હીખાઇ ૧. વિપ્રયોગમેં ખબર ભુ લીની, જો
મેરે મન ભાઇ, દે બીડા ભુ પ્રાસાદી ચંદન તુલસી માલ
પઠાઇ ૨. તતક્ષણ તાપ મીટયો મેરે મનકો, સુમરત વલ્લભ
રાઇ: વિકૃલ પ્રભુ અખ કહા વિલંબ હો. દરસન દેઉં બુલાઇ ૩.

૫૬ ૧૬

કુલર ચિત જાય મન અધિક મેરો—રહું મેં નિકટ શ્રી-
ગોકુલાધીશ કે, સુખદ શીતળ કમળચરણ ચેરો ૧. અન્ય
સંબંધ મોકુ રચત નાહી, આપકો દાસ ગોકુલ બસું રે, કામ
મદ કોધ લોભ મોહ મત્સર, ઇતનો નિરખ સુખચંદ્ર
મિટી ગયો ઉર ઝેરો ૨. જોરી કર દોડે માગત હોં, ગો-
કુલપતિ આપકી ટહુલમેં મન મેરો; કહત વિકૃલ અનાથ
કે નાથ હોં રાખો મોઇ સાથ સનસુખ ભુવેરો ૩

૧ હૃદય ૨ પ્રકૃષ્ટિ ચાપ.

પદ ૧૭

વલ્લભ મુનો હમારી વિનતિ હમતો કાસ તિહારે હે, અતિ
હી નિહટ સમીપકે સન્મુખ પાસ તિહારે હે ૧. આપ વિના
નહીં કોઈ મેરો પ્રાણવત ધારે હે, ઇતની ઓર કૃપા
અખ કીને શ્રીમુખ નીહારે હે, વલ્લભ વિકૃલ કે હૃદયમે
વસો ગોકુલપતિ ખ્યારે હે ૨.

પદ ૧૮

તુમ બીન ઓર ન કોઈ શ્રીવલ્લભ-તુમારી કૃપાતે એક-
હી ક્ષણમે સિદ્ધ મનોરથ હોઈ ૧. ઇચ્છા બિના પાન
નહીં હાલે, કરેઃ આપ હોયે સોઈ, વિકૃલ કેમ ન હૃદ થહ
આઈ, રાખેઃ ચરણ સમોઈ. ૨.

પદ ૧૯

જો કોઈ શ્રીવલ્લભ રસ આખે, અનન્યતાકે લક્ષણ ચેહે, કાહુ
સો નહિં લાખે ૧. ગુપ્ત પદારથ ગૂઢ અંથ સુની અપને
મન મેં રાખે, શ્રીવિકૃલપ્રભુ હૃદ મન કરી કે, જંગત
વારણે નાખે. ૨.

પદ ૨૦

વલ્લભલાલા કરે સોઈ આછી અપને જનપર કૃપા કરતહે
પ્રભુ જીવકી જુદી કાચી ૧ જો ઇનકો હૃદ કર પકરતહે
તાકી જુદી પ્રીરે પાછી, વિકૃલ હૃદે ગોકુલપતિમે લગ
હોઈ જો સાચી. ૨

પદ ૨૧

મિલવો વલ્લભહીકો નીકો—ચાકો રસ મોઈ અધિક
સ્વાદ લગે, ઓર જગત સખ શીકો ૧. ઇનકી ચરણ કમળ-
કી રજતે, મિટત તાપ સખ જીવકો શ્રીવિઠ્ઠલ પ્રભુ જાને.
નિરંતર ગોકુલપતિ સખહીકો. ૨.

પદ ૨૨

નિશદિન ગોકુલેશકો માનો, ઇનકી કૃપા અહનિશ મોપે
જગત સુખ કરી જાનો ૧. ઇનકે રસ વચનામૃત જો જો
દહ મનમે કરી ઠાનો, વિઠ્ઠલકે પ્રભુ શ્રીગોકુલપતિ પ્રેમ
પ્રીતકી જાનો. ૨.

પદ ૨૩

શ્રીગોકુલનાથ લકતનકો પોખે^૧ દાન દયા નિત અપને
જનપે, તાતે રહત સંતોખે ૧. શ્રીમુખ વચન લગ-
વદીજનને લીખ લીખે જાવનહોસે, શ્રીવિઠ્ઠલપ્રભુ નિહર રહત
હે^૨ એક જી આપ લારોસે. ૨.

પદ ૨૪

હમારે શ્રી ગોકુલનાથ ધણી, ઇનહી છાંડ જો ઓર આ-
હત, વૃથા જન્યો જનની ૧. કરીએ નહીં જીરકો સંગ્રહ
અહીએ અંથ લાણી, સ્વરૂપ રસાવલીઅંથ અસોલક જો અન-
મોલ મણિ. ૨. વિઠ્ઠલ કહે યહ શ્રીમુખ નીરખો
રહીએ રસ હીસની, ગોકુલપતિ નિધનીકો ધન હે, કહત હે
વેદ ધ્વનિ ૩. યહ રસ રૂપ ધ્યાન ધરી હીરદે અમૃત એકની- ૪.

પદ ૨૫.

હમારે શ્રીગોકુલેશ નિજ ઠોર, પાર્વતી'વર શ્રી-
ગોકુળપતિ, જહાં રસિક શિર ઘોર ૧. ઈનકે ચરણકમલ
તેં છુટત, મનકી દોડાદોડ, શ્રીવિઠ્ઠલ રસિક બગાયો
વલ્લભ, ઠહાં કહું અખ ઝોર. ૨.

પદ ૨૬.

નિશદિન વલ્લભ વલ્લભ કરીએ, મનપ્રબોધકો નિત્ય
નેમસું, કરત પાઠ અનુસરીએ ૧. નિત્ય ચરિત્રકે ધોળ
વાંચકે, ભાવ હરદેમે ધરીએ, વિઠ્ઠલકે પ્રભુ ગોકુળપતિ કે,
નિત્ય ઉઠ પાયે પડીએ. ૨.

પદ ૨૭.

હમારે શ્રીગોકુલેશ વર રૂડો, સ્વામ સચીકલ કેશ
સુશોભિત શીથ એઠમા ભુડો ૧. પહેર્યે હે મન દુઠ કરકે,
અચળ મુહાગકો મુડો વિઠ્ઠલ કહે થહ સ્વરૂપ અલૌકિક,
જ્ઞાનમંથકો મુડો. ૨.

પદ ૨૮.

મનમેં નિશ્ચે લઈ શ્રીગોકુલપતિ, અખતો મનમેં

૧ પાર્વતી=શ્રીભોવર્ધન પર્વતપર પ્રભુની શોધમાં દરનારી
વિરહિણી સ્વામા. બીજે અર્થે શ્રીગિરિરાજની પર રહેનારાં પુલિંદીજ
કે નેનો અંગીકાર શ્રીગિરિરાજની કૃપાથી પ્રભુએ લીલામાં
કર્મો છે. અહિં પાર્વતી માં એ સંકરનાં પત્ની ઉમા નહિ
સમજવાં. એમનો અહિં શો સંબંધ ?

નિશ્ચે લઈ, શ્રીગોકુલપતિ નિજ જાન કૃપાળુ કીની મન
ચિંતા હરી લઈ. ૧. અંચ દુઃખવત લાવ દધિવત તામે મન
મેરો રઈ; કૃપા કટાક્ષ અવલોકી વિલોકત દરશન પ્રથમ મહો. ૨.
વિરહ રૂપ જળતત્ત્વ લયે નવનિત મિલન હિતકારી,
ભગવદ્દીયનકી લાવ લાવના તાકો પાર નહિ, વિઠ્ઠલકે
શ્રીગોકુલપતિને દૃઢ કરી જાંઘ અહી. ૩.

પદ ૨૯.

શ્રીગોકુલેશ અલખેલો, હમારે। શ્રીગોકુલેશ અલ-
ખેલો: શરદ પુનમનો સુધાકર કહીએ મુજ મન રંગરસિલો ૧.
લટપટી પાંચ અટપટી જાંધી તુરા અજબ બુકેલો, વિઠ્ઠલકે
પ્રભુ કોટિ કામ છળી, રસ વૃષ્ટિ રંગરેલો. ૨.

પદ ૩૦.

શ્રીગોકુલપતિકે પ્યારે, આયે મેરે શ્રીગોકુલપતિ
કે પ્યારે. પરમ મનોહર મુંદર દીસત મસ્તક દંડાકારે ૧.
ટેક વિવેક અનન્યતા કરીયે, તુલસી માળ ગળે ધારે, આર
નહિં મુખસું સંભાષણ, શ્રીવલ્લભ નામ ઉચ્ચારે ૨. દુઃખ
કમલમેં સ્વતઃ નિરંતર ગોકુલેશ ચિત્ત ધારે, વિઠ્ઠલકે
પ્રભુ ગોકુલેશવર જીવન પ્રાણ હમારે. ૩.

પદ ૩૧.

અખતો જહુત લઈ હે નાથ, સનમુખ તુજસી દલ દે
મોકો દૃઢ કર પકરે હાથ ૧. સમા કરો આ અપરાધ

હમારો, નિશ્ચિન રાખે સાથ, વિદૂલ ઉપર કયા કરો પ્રભુ
હું અનાથકે નાથ. ૨.

પદ ૩૨.

અખ વશ નાહીન નાથ રહ્યો, વિપ્રયોગ છુટાઈ હો
કળ નાહીન બત સહ્યો ૧. આપ ઈચ્છા પ્રબલ બની પ્રેમ
નાથ સહ્યો, શ્રીવિદુલેશકે શ્રીગિરિધર પ્યારો પ્રભુ તુમ
પકરી બાંધ્ય અહ્યો. ૨.

પદ ૩૩.

તુમતો અખિલ લોકકે સ્વામી, દીનબંધુ ભક્તન મન-
રંજન આપહી ગરૂડાગામી ૧. પુષ્ટિભક્તિ ઔર, નવધા
ભક્તિ નિજજન સેવક પામી, શ્રીવિદુલેશકી અખ જૂદ
ચિનતિ મનકી બનત અંતરયામી. ૨.

પદ ૩૪.

અખ કીતનીહિ દેર, પ્રભુજી અખ કીતનીહિ દેર. અખ
તન મન ધન સખતો નિર્જળ ક્યોં કરે રાખી ઔર ૧. ક્ષમા
કરો અપરાધ કાસકે જો કહુ અખકી ઔર, દીનહીન મોઈ
બન ગોકુલપતિ મુનીયે મેરો ટેર ૨. વિદૂલ ઉપર કહુ
કીજે માયા દેઉં નિવેર. ૩.

ઈતિશ્રી શ્રીમદ્ ગોસ્વામિ શ્રી ૧૦૮ શ્રી વિદુલેશરાયજી
(શ્રીકન્હૈયાલાલજી) મહારાજકૃત દીનતા અને આશ્રયનાં
પદ ૩૪ સંપૂર્ણ.

અથ પુષ્ટિમાર્ગીય શિક્ષા

(ઐતિહાસિક કૃત)

કોશ

શ્રીવલ્લભના ચરણની, રજતણા જે દાસ ; પદરજ
 વંદુ તેહની, મન કમ ? હૃદ વિશ્વાસ ૧. શ્રીમદ્વિઠ્ઠલ પ્રભુ
 તણા, કૃપાપાત્ર જે જન્ન ; તે વાંછા મુજ હીનપર, રહેજો
 સદા પ્રસન્ન ૨. શ્રીમદ્વલ્લભ કલ્પતરુ ફલિત જે જગનીમાંધ ;
 મારા ચિરપર ઝુકી રહો, તે તરુવરની છાંય ૩. જેના શરણે
 ઉપજે, પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ; પ્રકટે શ્રીકૃષ્ણ સ્વરૂપમાં, સેવાની
 આભક્તિ ૪. જે મન જ્યારે કલિ વિષે, પ્રસર્યો બહુ પાખં-
 ઠ; અમુર અવિધા બલ થકી, ધર્મ થયા શતખંડ ૫. નાનાર
 મતની તાણુમાં, રહ્યો ન તત્ત્વ વિચાર; પંડિત પકડ્યા વિવા-
 દમાં, કોણ કરે નિર્ધાર ૬. પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ જે, કેવળ
 પુષ્ટિ પ્રકાર; તિરોધાન પામ્યા સકલ, શુદ્ધ થયા નરનાર ૭.
 શ્રીપ્રભુની આજ્ઞા થકી, કરવા કાજ અનુપ ; ત્યારે પોતે
 શ્રીકૃષ્ણજી, થયા શ્રીવલ્લભરૂપ ૮. પ્રોઠ પ્રતાપે પ્રગટિયા, જેનહ
 વૃદ્ધ વિચાર, કીધો હૈવી સ્પષ્ટિપર, મહાઐયો ઉપકાર ૯.
 નિરાકાર પાખંડ મત, ખંડન માયાવાદ ; પુષ્ટિ પથ સાકા-
 રનો, પ્રકટ કર્યો પ્રતિપાદ ૧૦. શ્રુતિ સ્મૃતિની સંમતિ,
 બાંધ્યા પ્રબલ પ્રબંધ; જે મતને નહિ કરી શકે, બીજા મત
 પ્રતિબંધ ૧૧. માર્ગતણા સિદ્ધાંત જે, પુરુષોત્તમની ભક્તિ;

તે પણ પાખડે રહિત, પોથી પ્રેમ આસક્તિ ૧૨. જે સ્વરૂપ
 સેવા વિષે, અતિ આદરબહુ ભાવ; નિજજનનો સેવા વિષે,
 અતિશે કર્યો દઢાવ ૧૩. શરણાંગત જે જન થયા, હિત કરી
 પામ્યા પાર; સેવા અધિકારી કર્યા સકલ શૂદ્ર નરનાર ૧૪.
 પુરુષોત્તમ અવતાર છે, શ્રીમદ્ વિઠ્ઠલનાથ; પુષ્પિકિતનું
 દાન છે, શ્રીવલ્લભસુતને હાથ ૧૫ ગૂઢભાવ જે ભક્તિના
 સેવા વિવિધ વિલાસ, પોતે પોતાની કરી, શીખવ્યા જે નિજ
 દાસ ૧૬. પહેલાં સાધન બહુ હતાં, જ્ઞાનમાર્ગ તપયોગ;
 કર્યા સર્વ સકામ મતિ, સુખ સંપતિ ઉપયોગ ૧૭. ફલશ્રુતિના
 કહ્યા થકી, બાંધ્યા કોટિક કામ; કહ્યા કર્મ કરતા નહિ,
 નિરપેક્ષ નિષ્કામ ૧૮. બ્યારે દૈવી સૃષ્ટિમાં, બ્યાપ્યો આસુરા-
 વેશ; જીવ બહિર્મુખને કર્યો, ભક્તિતણે ઉપદેશ ૧૯.
 દૃઢ કરી પોથી સર્વ ચિત્ત, પ્રેમપુષ્ટિની રીતિ; પ્રભુના સેવ્ય
 સ્વરૂપમાં પુરુષોત્તમ પ્રતીતિ ૨૦. અન્યાશ્રય અગગા કર્યો,
 વાર્યા જીવ સકામ; સકલ ક્રિયા નિષ્કામ મતિ, કૃષ્ણચરણ
 વિશ્રામ ૨૧. સુત શ્રીવિઠ્ઠલનાથના, સાત ભક્તિ વિખ્યાત;
 જેને પોધ્યા ભૂવિષે, પ્રબલ પંથ નિજ તાત ૨૨. શ્રીગિરિધર
 ગિરિધર પ્રિયે, ગુણનિધિ શ્રીગોવિંદ; શ્રીબાલકૃષ્ણ સુખ
 અંદમા, શ્રીગોકુલેશ જગવંદ ૨૩. શ્રીરઘુનાથ અગ્રાધ
 ગતિ, સમરથ શ્રીચંદ્રનાથ; શ્રીધનરયામ પ્રતાપથી,
 નિજજન કર્યા સનાથ ૨૪. કુળ સુકુળ શ્રીવલ્લભ તણે,
 બાણે કારણ રૂપ; પુષ્ટિમાર્ગ દઢ રાખવા પ્રગટયા સુભગ

સ્વરૂપ ૨૫. લેહ શ્રીગુરુ ગોવિંદમાં, લેશ ન ધરવો ચિત્ત;
 ગુરુથી ગોવિંદ પામિયે, તે સમજે શુભહિત ૨૬. ગુરુ
 પણ એવો ગોતવો, જેની અંતર ઈષ્ટિ; જાણે ગુરુ જો હોય તો,
 બોળે સંઘળી સૃષ્ટિ ૨૭. ગુરુ શ્રીવલ્લભ સમ નહિ, કરે જો
 કોટિ ઉપાય; પુરુષોત્તમ વશ થાય જો, શ્રીવલ્લભ હોય સ-
 હાય ૨૮. માફ મન વલ્લભ વિના, રહે ન કોઈ કામ; જે વલ્લભ
 સન્મુખ થયા, તેને કોનું કામ ૨૯. આંજળ મન શ્રદ્ધા સ-
 હિત, વલ્લભ મત ઉપદેશ; શ્રીગુરુપદ સેવા થકી, થાય
 હૃદય આવેશ ૩૦. મૂળ મંત્ર જે ભક્તિના, તે છે અપર-
 પાર; ભક્તિ ભાવ રસ લેદના, તેમાં છે વિસ્તાર ૩૧. તેમાં
 થી ઉપરછલે, મેં જાણ્યા જે ભાવ; જેમ જેમ બુદ્ધિ
 સંચરે, તેમ તેમ કરે પ્રભાવ ૩૨. જગમાં સાધન છે ઘણાં,
 પૂજા ધર્મ અનેક; પ્રથમ દેવ આરાધના, નાનાં^૩ સુકિત
 વિવેક ૩૩. કોઈ કહે મોટા વિષય છે, કોઈ પ્રધાન શિવ
 શક્તિ; મન્ત્રાદિક અવતારમાં, કોને અતિ આસક્તિ ૩૪.
 મૂળ મંત્ર જાણ્યા વિના. એવો કરે વિચાર; પૂરણતા છે
 કૃષ્ણમાં, તેની સુધ ન લગાર ૩૫. કહે કોઈ જન ભક્તિ જે,
 તે પણ બીજીભાંતિ;^૪ નામ રૂપ શુણ લેહ બહુ, જેથી ટળે ન
 જ્ઞાંતિ ૩૬. વેદ પુરાણે જે કહી, ભક્તિ કેરી શક્તિ; તે તો પડી
 પ્રવાહમાં, જ્યાં નહિ લેશ આસક્તિ ૩૭. ભક્તિક્રિયા બહુ
 ભાંતિની,^૫ જેના ભિન્ન વિચાર; મૂળમંત્ર જાણ્યા વિના, પ્રકટે
 રતિ^૬ ન લગાર ૩૮. આસક્તિ નહિ સ્વરૂપમાં, નહિ પ્રજ્ઞ-

જનના ભાવ; લીલા અનુસંધાન નહિ, સેવે શલિલ સ્વભાવ
 ૩૬. પહેલું પગલું લલિતનું, હરિ સ્વરૂપને બાણ; અંતર
 હેત કેમ ઉપજે, વિના બાણ પહિચાણ ૪૦. અથ પ્રશ્ન:-
 શ્રીહરિને કેમ બાણીએ, બાણ્યાની શી પેર; જોગખીએ અલગા
 હરિ, તે સમબાઓ ઘેર ૪૧. અથ ઉત્તર:-એ પૂછે આદર
 થકી, મૂળ કહું વૃત્તાંત; નિસ્સાધન આ માર્ગના, અચલ
 રસિક સિદ્ધાંત ૪૨. નિગમાગમનું તત્ત્વ છે, સારતણે છે સાર;
 નિશ્ચય સકળ નિજુંય તણે, અતિશય ગૂઢ વિચાર ૪૩. એટલ
 છે જે દેવતા, બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ; શક્તિ સૂરજ ગણપતિ,
 બીજા સકલ સુરેશ ૪૪. એ છે રજ તમ સત્ત્વથી, વળી જે
 હરિ અવતાર; અંશકલા આવેશ તે, મત્સ્યાદિક નિર્ધાર
 ૪૫. એ વિભૂતિ સૌ કૃષ્ણની, જે છે પૂરણ બ્રહ્મ; કર્તા સઘળી
 સૃષ્ટિનો, જેને સમ ન વિષમ ૪૬. પુરુષોત્તમ સાકાર પ્રભુ,
 શ્રીવલ્લભ આરાધ્ય; પ્રેમલક્ષિતી પામીએ, તે નહિ
 સાધન સાધ્ય ૪૭ સકળદેવના દેવ શ્રીકૃષ્ણ યશોદાનંદ; વેદ
 નેતિ જેને કહે, પૂરણ પરમાનંદ ૪૮. એવા પુરુષોત્તમ તણાં,
 પ્રાકટ્ય થયાં વ્રજમાંય; લીલા ઉપયોગી સકલ, દિવ્ય પદાર્થ
 ત્યાંય ૪૯. ગોપી ગોપને ગો સુત, કાલિંદી ગિરિરાજ; સર્વ
 અલૌકિક સરસ તે, વ્રજપતિ લીલા કાજ ૫૦. રસિકની શ્રી
 વૃષભાનુજ, રસિક શ્રીનંદકુમાર; અપરમિત રસ રૂપ છે,
 વ્રજનો સકલ વિહાર ૫૧. તે બાણે શું બાણવું, તેનો કહું
 વિશેષ; તિરોધાન નહિ બાણવું, એ લીલાનો લેશ ૫૨.

શ્રીમજ્જની લીલા નિત્ય છે, નિત્ય છે લલિત વિલાસ; મજ્જ-
 જન રાધાકૃષ્ણનો, અવિચલ મજ્જમાં વાસ ૫૩. નિત્ય ચ-
 શોભતિ વાત્સલ્યતા, નિત્ય હરિ, બાળ વિનોદ; નિત્ય વિહાર
 વિધિ વિધિ રમણ, મજ્જજન મન આમોદ ૫૪. નિત મજ્જ-
 વધુના ભાવથી, ચોરી માખણ ખાય; નિત વાંસલી વગાડતાં,
 વન વન ચારે ગાય ૫૫. નિત્ય વૃંદાવન રાસ નિત્ય, નાના
 વિધિ મુંગાર; મજ્જવનિતાના વૃંદમાં, નિત્ય પ્રતિ વિવિધ
 વિહાર ૫૬. નિત્ય અખંડ લીલા તણા, દર્શનના અધિકાર;
 હરિજનને ત્યાં આપશે, તે બાણો નિર્ધાર ૫૭. અવર આ-
 સુરી જીવને, નથી બાણવા યોગ; કોણે દીઠો સાંભળ્યો
 સુધા શ્યામને લોગ ૫૮. પ્રબળ પ્રીતિ દિનદિન અધિક,
 એમ જો જોડે પ્રાણ; હોડેડેડ મર્યાદનું, છુટે અનુ-
 સંધાન ૫૯. એવાં પ્રભુની ભક્તિમાં, અધિકારી મજ્જ-
 જન; હરિચરણે સોંપી રહ્યાં, જે તન મન ને ધન ૬૦. દેહ-
 દશા ભૂલી ગયાં, પતિ સુત ગૃહકુલ લાજ; અનુરાગે એવાં
 થયાં, એને કોનું કાજ ૬૧. કહ્યાં કૃષ્ણ સેવાતણાં,
 કૃત સઘળાં હરિ હેત; પ્રેમ પત્ન્યાં છાડ્યાં છલ્યાં, ભક્તિ
 સિંધુના સેત ૬૨. વિદૂલ થયાં વિકલ થયાં, તે થયાં મન
 વચકાય; પ્રેમ વિદૂલ તે બહુ થયાં, વશ કીધા મજ્જરાય
 ૬૩. કોટિક કોટિક ભાવના, મજ્જવનિતાનાં વૃંદ; કેલિ કલા
 રસ રીતથી, સેવ્યા ગોકુલચંદ ૬૪. કુંજ ભવન રમણિક
 રથલ નાના કેલિ વિહાર; જે જે વિધિ મુંગાર રસ, સેવે તેહ

પ્રકાર ૬૫. કોટિ આતુરીઆતુરી, માધુરી રસની રેલ; એ રીતે નિજ વિસ્તરી, પુષ્ટિભક્તિની વેલ ૬૬. જે જે વજનની ક્રિયા, તેજ ભક્તિનું મૂળ; એવી હરિ સેવા કરી, કૃષ્ણ કર્યા અનુકુળ ૬૭. વળી પણ એવીજ રીતથી, અશે ભક્તિ ઉત્પન્ન; હશે શ્રીવલ્લભ પ્રભુ તણા, કૃપાપાત્ર જે જન ૬૮. બીજા એ ફળ પામવા, કરે જો કોટિ ઉપાય; શ્રીવલ્લભ શરણે વિના, કેમે સિદ્ધ નહિ થાય ૬૯. એજ મારગ છે ભક્તિનો, અંથ ભક્તિના અંગ; શ્રવણ કથન કીર્તન પઠન, હરિસેવા સત્સંગ ૭૦. વલ્લભ કુળદારા પ્રથમ, બ્રહ્મસંબંધ જો આય; મારગની વિધિ જાણવા, હરિજન કરે સહાય ૭૧. એ રીત કરતાં સહજમાં, સદાય ખારે માસ; શરણ મંત્ર રસના રટે, નિશઠિન સેવા આશ ૭૨. ચિત્ત અનન્યતા હરિ વિષે, પાળે પતિવ્રત ધર્મ; અન્ય દેવને આશરે, ભામી ન ભૂલે મર્મ ૭૩. એક ભરોસો એક બળ, એક આશરો આશ; વલ્લભને ચરણે રતિ, શ્રીહરિ દઢ વિશ્વાસ ૭૪. પ્રીતિ અલૌકિક કર્મથી, નહિ લૌકિકનો લેશ; નિરપેક્ષ નિષ્કામ ભુદ્ધિથી, નિશઠિન ભજે વ્રજેશ ૭૫. તુલસીની માળા ધરે, મુદ્રામુદ્રિત અંગ; સ્વચ્છ વસ્ત્ર સુધે મને, કશે ન વિક્રમ ઢંગ ૭૬. મતવૈષ્ણવની કૃતિ કરે, એકાદશી પ્રભુતિ; વળી પણ જે જે કૃતિ કરે, મારગને અનુસરતિ ૭૭. અંકાદશી આદિક વળી, ચાર જ્યોતિ જેહ; પુષ્ટિમાર્ગીય વૈષ્ણવે, નિશ્ચે કરવી તેહ ૭૮. પવિત્ર

પ્રજોષિની મકરતિલ, મેષ સતુઆ ખર લોગઃ પુષ્ટિ-
 માર્ગીય વૈષ્ણવને પ્રસાદ લેવા ચોગ ૭૬. અવણ
 કથન શ્રીભાગવત, ગીતા વહ્નમી અંથ; તેમાં બુદ્ધિ રાખવી,
 વૃત્તિ રાખી દવસ્થ ૮૦. વૈષ્ણવનો આદર કરે, વૈષ્ણવનો
 સત્કાર; વૈષ્ણવથી સાચો રહે, એ વૈષ્ણવી વ્યવહાર ૮૧.
 વૈષ્ણવજન અતિ દોહાલા, તું અતિશે ધનવંત; કૃષ્ણભક્તિ
 પદવી વિષે, તુજથી મોટા સંત ૮૨. તેથી ભુલે ના કરે,
 વૈષ્ણવનો અપરાધ; હૈડામાં હરિ દુભવ્યા, જેણે દુભવ્યા
 આધ ૮૩. ધન્ય દશા વૈષ્ણવતણી, જે નિશ્ચય નિરવૃત્ત;
 સંપતિ વિષદ હુઃખમુખમે, નેક ધરે નહિ ચિત્ત ૮૪. દોહિલા
 નહિ ચિત્ત ધરે, દેહતણું અભિમાન; જે જે અવસ્થા જે
 સમય, તેને આપે માન ૮૫. કોમળ હૃદય પવિત્ર મન,
 ચિત્ત નિર્મળ સ્થિર બુદ્ધિ; લલિત ગલિત લીલા વિષય,
 ગણે ન લૌકિક શુદ્ધિ ૮૬. ચિત્ત જેનાં હરિચરણમાં, ક્ષણ
 નવ અળગાં થાય; લૌકિક મુખ ઇન્દ્રિય વિષય, રચક હૃદય
 ન સમાય ૮૭. યદ્યપિ રહે અવૃત્તિમાં, ચિત્તથી સદા નિવૃત્તિ;
 સ્વામી સેવક ભાવમાં, સદા હાસ એ વૃત્તિ ૮૮. બાંધ્યા
 બંધ શરીરના, હરિ સેવાને હેત; સેવાના સાગરભર્યા, ઇન્દ્રિ-
 પ્રાણ સમેત ૮૯. રાત દિવસ સેવા તણા, મનમાં ઉભંગ
 અપાર; ઉઠવું પ્રાતઃકાળમાં, ક્ષણ ન લાગે વાર ૯૦. સાગર
 સમ અંલીરમન, બાહિર ભીતરએક; રમી રહ્યાં જેને હૃદે, સેવાતણા
 વિવેક ૯૧. એ માર્ગનું મૂળ ફળ, શ્રીવહ્ન સિદ્ધાંત; કરવી સેવા

કૃષ્ણની, અવિહિત પ્રેમાંત ૯૨. ધર સુતુ' નવ રાખવું, કાણ
 વિન સેવ્ય સ્વરૂપ; ક્રિયા ભાવ પ્રજા ભક્તના, છે સેવા કળ-
 રૂપ ૯૩. સાંભળ હવે પ્રજ્ઞલિકા, જે સેવાની રીત; પહેલી
 સેવા સ્વરૂપમાં, પુરુષોત્તમ પરતીત ૯૪. સેવા કાણે ઉઠવું,
 ઉઘે ન થાવું અંધ; સમય જવા નવ ફીજીએ, આજસં તે
 પ્રતિબંધ ૯૫. સામગ્રી અજગી કરે, જળ સીધાને પાત્ર;
 તેમાં પોતાની મતિ, રાખે ન રંચક માત્ર ૯૬. અર્ધ ભુક્ત
 જે વસ્તુ છે, હરિ વિનિયોગ ન થાય; શ્રીકાકુરુની હોય
 તે, લોકિકમાં ન કઠાય ૯૭. કદી જો કાઈ હરિતણા, જામે
 આપે વસ્ત; લાલચ કરી ન સમર્પીએ, હરિને નથી પ્રસન્ન
 ૯૮. સ્વરૂપ આહાર નિદ્રા વિષય, તજે કોષ ને કામ; ઉદ્ધમ
 પોતાને નિમિત્ત, કરિ ન જોડે હામ ૯૯. કાળ ક્ષોભ
 હરિભજનમાં, આવશ્યક વ્યાવૃત્તિ; એમ કર્મો ચિત્તમાં
 સદા, રહે હાસ આવૃત્તિ ૧૦૦. દ્રોહ ધાત અનર્થ અહિત,
 તજવા ફર છળ લેક; ઉદ્ધમ એવો ફીજીએ, જેમાં હોય ન
 ખેડ ૧૦૧. ઉદ્ધમ પણ કરતાં કદી, દોહિલા દિન જાય; હરિ
 ઇચ્છા બાણી પ્રજળ, જરીએ નવ અકળાય ૧૦૨. જમરે
 આવી જે મળે, યથા લાભ સંતોષ; રહીએ સદા સંતોષમાં,
 ભાવ ન આણે દોષ ૧૦૩. હરિ અસમર્પિત વસ્તુ જે, તેનો તજવો
 સ્વાદ; ખાનપાન અધરાજ છે, હરિના વિના પ્રસાદ ૧૦૪. સેવ્ય
 પ્રજુને જે સમય, જેવું અરુચું જાય; તેજ પ્રસાદે લોલ ત્યજ, સુખે
 ચોષે કાય ૧૦૫. સમઠી અનસમઠી લણા; બાણે મૂળ વિચાર;

જે તે ઘરે પ્રસાદનું, ના રાખે. વ્યવહાર ૧૦૬. ઉત્સવના
 દહાડા તણે, રહે ન સુનેા લેશ; ઉત્સવદિન ઉત્સાહથી, કાંઈક
 કરે વિશેષ ૧૦૭. જ્યાં વૈર વિખની સભા, મૂળ વૈરનો વાદ;
 ત્યાં મૌનજ પકડી રહે, કદી ન કરે વિવાદ ૧૦૮. હસે ન
 સેવાને સમય, વદે ન મિથ્યા વાદ; કોઈથી સેવાને સમય.
 કદી ન કરે વિવાદ ૧૦૯. કહ્યું સાંભળ્યું સર્વનું, મનમાં સખે
 સમાય; સહિએ આક્રમ સર્વનું, તલપાપડ નવ થાય ૧૧૦.
 થાય દષ્ટિ આર પરી, ચિત્ત ન જ્યાં ત્યાં જાય; મન સંકલ્પ
 વિકલ્પ તણ, હરિ શરણુ જે થાય ૧૧૧. દષ્ટિ ખચાવે અ-
 વરની, ધરતાં ભોગ શૃંગાર; સાવધાન સેવા કરે, પડે ન
 ચૂક લગાર ૧૧૨. ગૃહદારા સુત બંધુજન, દ્રવ્ય ખર્ચ ત્રસાય,
 જેવી શ્રદ્ધા થઈ શકે, તેવો કરે ઉપાય ૧૧૩. દ્રવ્યવંત જો હોય
 તો, નિત્ય નિત્ય નૌતન ભોગ, નિત્ય વાગા શૃંગારનો, નિત્ય
 નવ નવ ઉપયોગ ૧૧૪. કસર કરે નવ ખર્ચતાં, વળી કાયર
 નવ થાય; વળી લાલ લે જન્મનો, એવો કરે ઉપાય ૧૧૫.
 હરિ મંદિર અતિ મોકળાં, ચિત્રવિચિત્ર વિશાળ; ધાય ધાય
 નિત્ય રાખીએ, જેવાં ઝાક ઝમાળ ૧૧૬. નવી વસ્તુ જે
 સાંભળે, કૃષ્ણ તણે ઉપયોગ; અતિશ્ચિત્ર^{૧૦} લાવી કરે, તતક્ષણ
 હરિ વિનિયોગ ૧૧૭. સામગ્રી બહુ ભાતની, સ્નિગ્ધ મિષ્ટ ને
 નર્મ; ભોજન વસ્તુનો યત્ન કરે, એ સેવકનો ધર્મ ૧૧૮.
 કુંબ કરવા ઉષ્ણ ઋતુ, સઘળી શીતળ વસ્તુ; જે ઋતુમાં જે
 જે ઘટે, તે કરવી પ્રેમ પ્રશસ્ત ૧૧૯. રૂણીવત સેવાનો રહે,

નિત મનમાં પરિતાપ, રૂણી સુખે ન સુધી શકે, રૂણનો મહા
 સંતાપ ૧૨૦. ભવ રાખવત્ સ્નેહ સીવત્, સુતવત્ હિત વા-
 ત્સ્યદ્ય; સૌંદર્ય નિજ સખ્યવત્, સકલ કૃત્ય સાદૃશ્ય ૧૨૧.
 પ્રસન્ન મન સેવા કરે, કહી ન થાય ઉદાસ; એમ જાણી કાયા
 વશે, લેશ ન ધરે પ્રયાસ ૧૨૨. હરિ સેવા મૂકે નહિ,
 કોઈને વિશ્વાસ, દેહ રખા થાવું નહિ, ઇંદ્રિયે અધ્યાસ ૧૨૩.
 સૈવાચરસ છાકયા રહે, મનમાં ઉમંગ અપાર; પોતાને હાથે
 કરે, વિવિધ ભોગ શ્રંગાર ૧૨૪. વળી લીપવું ગુંપવું, આર-
 ઝટક પાંખાર; સીવવું, ગુંથવું; પ્રોથવું, લે સધળી સંભાળ
 ૧૨૫. જળ લાવે, ખાંડે, દળે, એવું લાગે મન; લૌકિકનાં
 અધિકારનું, લેશ ન ધરે ગુમન ૧૨૬. એક કરું બીજે કરું,
 ત્રીજે કરવા જાય, ચોથો તે પણ હું કરું, અંગ ઉલટ ન
 સમાય ૧૨૭. વ્યસનવાન વૈષ્ણવ તણી, એ સેવાની રીત;
 સધળી ઉમંગે કરે, ડગલે પગલે પ્રીત ૧૨૮. પોતાની સેવા
 તણી, ગોપ્ય રાખવા ધર્મ; લોક પ્રતિષ્ઠાને નિમિત્ત, રખે
 જણાવે મર્મ ૧૨૯. બાહિર પ્રતિષ્ઠા ખુદિની, તેમાં પડે જો
 છાંટ; સર્વ કર્યો તે નવ કર્યો; કશું ન ખાટયો ખાટ ૧૩૦
 આવશ્યક અભિમાન ત્યજ, રાખે દીન પ્રચાર; હું હરિને
 આધીન છું, નિશ્ચિન એજ વિચાર ૧૩૧. ચિંતા કહી ન
 ચિત્ત ધરે, સુખ દુઃખ પ્રબળ સુભાવ; હરિ ઇચ્છા જાણી
 પ્રબળ, રાખે ચિત્ત દ્રઢાવ ૧૩૨. શ્રી વલ્લભ સિદ્ધાંત મન,

વૈષ્ણવો સંસુદાય; વળી સેવા સેવા વળી, વળી સેવા સંસુદાય ૧૩૩.

અથ પ્રશ્ન—કહો છો હરિ સેવા કરે, સેવાનો નહિ યોગ; હું દુર્બળ સેવા વિષે, દ્રવ્ય તથા ઉપયોગ ૧૩૪. નહિ સામર્થ્ય શરીરનું, નહિ માનુષ નહિ દામ; પ્રભુ પધરાવી શું કરું, આ છે મોટું કામ ૧૩૫. થઈ શકે નવ થઈ શકે, જેના નવ સચવાય; કશું વિધન આવી પડે, દુષ્ટ હસારથ થાય ૧૩૬. કહે એમ એવો થયો, કયો માંડી ઉપાધ્ય; એવા તો મોટા કરે નહિ રંકને સાધ્ય ૧૩૭. ઠાણે હાથે હરિતણી, કહો સેવા કેમ થાય; તેથી વૈષ્ણવ પક્ષના, બીજા કહો ઉપાય ૧૩૮. કહો તો ગુણ ગાતો ફરું, કયા શ્રવણ સત્સંગ, એ શું હરિને પ્રિય નથી, કે નથી ભક્તિના અંગ ૧૩૯. સાંભળ ઉત્તર પ્રશ્નનું, સૂક્ષ્મ રૂપ અનુપ, શ્રવણાદિક અંગભક્તિનાં, સેવા છે ફલરૂપ ૧૪૦. તેથી જ્યાં લગી થઈ શકે, આવશ્યક કરવી સેવ, સેવા જો નહિ થઈ શકે, શ્રવણાદિ તતખેવ ૧૪૧. દ્રવ્ય સાધ્ય સેવા નહિ, ખાસ ભાવપર ધ્યાન, રંક રાવ સેવા કરે, હરિને એક સમાન ૧૪૨. પ્રભુ છે ભૂખ્યા ભાવના, જો નહિ સંપતિ યોગ; જળ લોટી મુઠ્ઠી ચણા, પ્રભુને છપ્પનલોગ ૧૪૩. આભૂષણ વાગા તણી, પણ સામર્થ્ય નહોય, ગુંજ પોત બહા વસન, સેવા ત્યજે ન કોય ૧૪૪. ઘર જો નવ હોય મોકળાં, તોડિ ન છાંડે ટહેલ; એક ગોખલો ઘર તણો, તે પ્રભુ માને મહેલ ૧૪૫. મનુષ્ય

તણા સંકોચથી, કોઈની નવ હોય સહાય; પોતાની બાલે કરે,
 જેવી સેવા થાય ૧૪૬. સેવા વીણ ઉદમ કરી, જો જન
 સંચે અંથ, તેને બાધક રૂપ છે, સઘળા થાય અનર્થ ૧૪૭.
 વિન સેવા ખાવું પડે, વિના પ્રસાદી અન્ન; તેથી થાશે તે
 સમય, અસુર ભાવ ઉત્પન્ન ૧૪૮ આદરથી કાંઈ ના કરે,
 વિચરે કાંઈ ન કાજ, પેટભરા વૈષ્ણવ થયા, જરા ન પામે
 લાજ ૧૪૯. કરે રસોઈ નવી નવી, ઉદર પોષવા આપ;
 પેટભર્યા પશુવત થયા, ધરે વૈષ્ણવી છાપ ૧૫૦. મીઠું
 તીખું ને તમતમું, ઉતું ને બળી સ્વાદ; પ્રેત લોજન વસ્તુ છે,
 હરિના વિના પ્રસાદ ૧૫૧. સખડી નાના ભાતની, અનસખડી
 પકવાન; અસમર્પિત જો ખાયતો, કુકર ભક્ષ સમાન ૧૫૨.
 બુંડા મન સેવા વિષે, શાને કરે પ્રમાદ; હરિ સેવા રસરૂપ
 છે, કાં નવ માને સ્વાદ ૧૫૩. જે જે સેવા વિધિ કહી,
 તેમાં વિત્ત અનુસાર; જે જેમ તુંથી થઈ શકે, કર ન
 વિલાંબ લગાર ૧૫૪. જો વૈષ્ણવનું આચરણુ નથી, જો કશું નહિ
 નિરાધાર, તે જેમ સ્વામી સેવકના, લૌકિકના વ્યવહાર ૧૫૫.
 લૌકિક સ્વામી જે હશે, તેની પણ એ રીત; જેની જેવી
 આકરી, તેવી તે પર પ્રીત ૧૫૬. બુઝો નીચ ગતિ બારની
 તુરંજ પ્રીતને માટ; જે જે પ્રિયને જેમ ગમે, તેમ કરે
 શીર સાટ ૧૫૭. વીર શિરોમણિ જે હશે, તે થાશે રણ-
 ધીર; નટ પણ વેશ પહોંચાડવા, શત ખંડ કરે શરીર: ૧૫૮.
 અરે તું સેવક કૃષ્ણનો, સ્વામી શ્રીમજ્જરાય, જેવી તું સેવા

કરે, પ્રમુ તેવા વથ ચાય ૧૫૬. તારે માથે હિંચ છે, હરિજનરૂપી છાપ; કર સેવા કાચર રખે, થાતો ખોવા માપ ૧૬૦. સંપતિ વિપતિ સુખદુઃખમાં, ધરખારી જન જેહ, હરિ સ્વરૂપ સેવા કરે, જ્યાં સુધી ચાલે હેહ ૧૬૧. પછીથી જેવું ભાગ્યભાગ, તેનું કળયું ન જાય; હરિ ઇચ્છા બળવંત છે, તે બુદ્ધિમાં ન સમાય ૧૬૨. જે જન સાધી નવ શકે, સેવાનાં ઉપકરણ; વિવિધ વિધન આવી પડે, દુષ્ટતણા અચરણ ૧૬૩. જે કોઈ થયો આસઠત જન, તેના શુ આચરણ, આવશ્યક શ્રદ્ધા સહિત; ચિત્ત સખે હરિચરણ ૧૬૪. ઉઠાસીન વળી થઈ રહે, વહે ન મિથ્યા આપ, હરિ-સેવા ના થઈ શકે, તેના રહે પરિતાપ ૧૬૫. સાધુ સું મળતો રહે, નવ છોડે સત્સંગ, હરિ વશરસ ભીનો રહે, એ નવ છોડે રંગ ૧૬૬. શ્રીવલ્લભને ચરણે રતિ, કથા શ્રવણ સુણગાન, હરિ દર્શન તીરથ અટન, લીલા અનુસંધાન ૧૬૭. એ શિક્ષા તેને રકુરે, જેને હરિ અનુકૂળ, જેને શ્રીવલ્લભચરણ, ભક્તિતણાં બંદ મૂળ ૧૬૮. કહી કહી વળી શું કહું, બુદ્ધિનો શું પરિહાર; સેવા વિધિ રસ સિંધુનો, નથી વાર ને પાર ૧૬૯. ઉમંગ ઉપજે નવ નવા, વાણી વદા ન જાય; એ છે મહા મોટો વિષય, મન વાણી ન સમાય ૧૭૦. શ્રીવલ્લભ મારગ તણા, આશય અતિ છે ચૂદ; પ્રોઢ ભાવ જેને હશે, તેને હૃદયારૂઢ ૧૭૧. હું તો છું અતિ મૂઢમતિ, ભૂલ્યો જાણ્યો પડ્યો પ્રબળ પા-

ખંડમાં, સચ્ચા વિવિધ વિકાર ૧૭૨. વ્યાપ્તિ આસુરાવેશ
ચિત્ત, અસ્યો બહિર્મુખ દોષ. ભૂદ્યો અને ભમ્યો કર્મ,
લેશ ન મન સંતોષ ૧૭૩. આત્મદષ્ટિ ઉત્પન્ન નહિ, વા-
ચાદિક અભિમાન, ભક્તિભાવ રસ લેદમાં, નથી સુદને
સાન ૧૭૪. મૂળ મંત્ર મારગતણો, ન લલો તત્ત્વ વિચાર
જ્ઞાન વિના ગાથા કર્મ, એ અવિહિત વ્યવહાર ૧૭૫. પશુ
શ્રીવલ્લભ ચરણનું, બળ મોટું મનમાં, તે સદ્ય પૂરે
કામના, કલ્પવૃક્ષની છાંય ૧૭૬. કયા કરી મુજ દીન પર,
જેવું પ્રેર્યું ચિત્ત, પોતાના મનને કર્યું, શિક્ષાનું સાહિત્ય
૧૭૭. ફાટીફાટી બુદ્ધિથી, જુઠે સાચે ભાવ, મેં કાલાચલા
કર્યા હરિને હાથ નિભાવ ૧૭૮. હવે એવી વિનતિ કરું,
સુણોવૈજય તુમ એવ, માર્ગ વિરૂદ્ધ જે અક્ષરો, શુદ્ધ કરો
તતખેવ ૧૭૯. મેં આછે આછી મતે, મોટો કર્યો વિચાર,
પરિપુરણ વૈજય કરે, તે બહો નિર્ધાર ૧૮૦.

॥ इति पुष्टि शिक्षा संपूर्णा ॥

૧. કમ એટલે અનુક્રમ, મન પછી વાણી અને કર્મ. ૨, ૩,
નાના=વિધવિધ, જુદા જુદા. ૪. ભાંતિ=રીતિ ૫. ભાંતિ=પ્રકાર. ભત,
૬. રતિ=પ્રીતિ. ૭ ધેર=માથનો, ગેડ બેસાડી સમજાવવું. ૮. તલપાપક=
ધુવાંપુઆ, એકદમ આકળ વિકળ અધરાળ=પાપના રાળ મહા
પાપ પ્રભુના પ્રસાદ વિનાનું આવું તે મહાપાપ છે. ૧૦ ક્ષિપ્ર=
જલદી, એકમ.

પુષ્ટિમાર્ગીય મુખ્ય ઉત્સવોનું તિથિવાર ટિપ્પણ.

માસનું નામ	ઉત્સવનું નામ	તિથિ—વિશેષ
કાર્તિક શુકલપક્ષ:	અન્નકૂટોત્સવ (ગોવર્ધન પૂજા)	સુદિ ૧.
"	ચમદ્વિતીયા (ભાઇબીજ)	સુદિ ૨.
"	ગોપાષ્ટમી	સુદિ ૮.
"	પ્રજોતિષિની એકાદશી (આને દેવઉઠી પણ કહે છે ચાતુર્માસપૂર્ણી).	સુદિ ૧૧.
"	શ્રી ગુણસાંઇજીના પ્રથમ લાલજી શ્રી ગિરિધરજીનો અને પંચમ લાલજી શ્રીરઘુનાથજીનો પ્રા- કટયોત્સવ.	સુદિ ૧૨.
કાર્તિક કૃષ્ણપક્ષ (વજ્રમાર્ગશીર્ષ કૃષ્ણપક્ષ)	શ્રીગુણસાંઇજીના દ્વિતીય લાલજી શ્રીગોવિંદ- રાયજીનો પ્રાકટયોત્સવ.	વદિ ૮.
"	ઉત્પત્તિ એકાદશી	વદિ ૧૧.
"	શ્રીગુણસાંઇજીના સપ્તમ લાલજી શ્રી	
"	ધનશ્યામલાલજીનો પ્રાકટયોત્સવ	વદિ ૧૩.
માગશીર્ષ શુકલપક્ષ:	શ્રીગુણસાંઇજીના ચતુર્થ લાલજી શ્રી	
"	ગોકુલનાથજીનો પ્રાકટયોત્સવ.	સુ. ૭.
"	મોક્ષદા એકાદશી	સુ. ૧૬

- માર્ગશીર્ષ કૃષ્ણપક્ષ: શ્રીગુસાંધજી (શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી) વહિ ૯.
 (મળ પૌષ કૃષ્ણપક્ષ) નો પ્રાકયોત્સવ વહિ ૧૧.
 " સફલા એકાદશી સુદિ ૧૧.
 પૌષ શુકલપક્ષ: પુત્રદા એકાદશી સુદિ ૧૧.
 પૌષ કૃષ્ણપક્ષ: (મળ માઘ કૃષ્ણપક્ષ) મકરસંક્રાંતિ.....
 " પટકલા એકાદશી વહિ ૧૧.
 આ દિવસે અવશ્ય તલની વસ્તુ લોગ ધરવી
 માઘ શુકલપક્ષ: વસંતપંચમી સુદિ ૫.
 " જયા એકાદશી સુદિ ૧૧.
 " હોરીડાંડો, દંડારોપણુ ધમારકો
 આરંભ સુદિ ૧૫
 માઘ કૃષ્ણપક્ષ (મળ ફાલ્ગુન કૃષ્ણ) શ્રીનાથજીનો પાટોત્સવ
 હાલ મેવાડમાં શ્રીજીદ્વારામાં બિરાજે છે.
 વહિ ૭.
 " વિજયા એકાદશી વહિ ૧૧.
 ફાલ્ગુન શુકલપક્ષ: શ્રી મથુરેશજીનો પાટોત્સવ
 હાલ કોટામાં બિરાજે છે. સુદિ ૭.
 " કુંજ એકાદશી. સુદિ ૧૧.
 " હોરી. હોલિકા પ્રદિપન. સુદિ ૧૫.
 ફાલ્ગુન કૃષ્ણપક્ષ (મળ ચૈત્ર કૃષ્ણપક્ષ) દોલોત્સવ વહિ ૧.
 પાપમોચિની એકાદશી વહિ ૧૧.

ચૈત્ર શુકલપક્ષ: શ્રીગુસાંઈજીનાં છઠ્ઠા લાલજી શ્રી-
 યદુનાથજી મહારાજનો પ્રાકટયોત્સવ સુદિ ૬.
 ,, શ્રીરામનવમી સુદિ ૯.
 ,, કામદા એકાદશી સુ. ૧૧.

ચૈત્ર કૃષ્ણપક્ષ: (મજ્જવૈશાખ કૃષ્ણપક્ષ) વરૂચિની
 એકાદશી-શ્રીમહાપ્રભુજી શ્રીવલ્લભાચા-
 ર્યજીનો પ્રાકટયોત્સવ વદિ ૧૧.

વૈશાખ શુકલપક્ષ: અક્ષયતૃતિયા. (ચંદનયાત્રા). સુદિ ૩.
 ,, મોહિની એકાદશી સુદિ ૧૧.
 ,, નૃસિંહજયંતી સુદિ ૧૪,
 (નરસિંહ ચતુર્દશી)

વૈશાખ કૃષ્ણપક્ષ: (મજ્જ જયેષ્ઠ કૃષ્ણપક્ષ)
 અપરા એકાદશી વદિ ૧૧.

જયેષ્ઠ શુકલપક્ષ: ગંગાદરો આરંભ.
 શ્રીગંગાજીનાં પદ ગાવાં સુદિ ૧.

,, ગંગાદશમી શ્રીચમુનાજીનો
 ઉત્સવ મનાય છે. સુદિ ૧૦.

,, નિર્જલા એકાદશી સુદિ ૧૧.

,, જયેષ્ઠાભિષેક સ્નાનયાત્રા સુદિ ૧૫.

જયેષ્ઠ કૃષ્ણપક્ષ: (મજ્જ આષાઢ કૃષ્ણપક્ષ) યોગિની એકાદશી સુદિ ૧૧.

આપાઠ શુકલપક્ષ રથયાત્રા.	સુદિ ૨.
„ શ્રીદારિકાધીશનો પાટોત્સવ	સુદિ ૫.
„ કસુંબા છટું	સુદિ ૬.
„ દેવશયની એકાદશી ચતુર્માસ આરંભ.	સુદિ ૧૧.

આપાઠ કૃષ્ણપક્ષ (મજ શ્રાવણ	
કૃષ્ણપક્ષ) હિંદોલાનો આરંભ	વદિ ૧.
„ શ્રીગોકુલચંદ્રમાળનો પાટોત્સવ	વદિ ૪.
(શ્રીચંદ્રમાળના ઘરમાં હિંદોલા	
આજથી શરૂ થાય છે.)	
„ કામદા એકાદશી	વદિ ૧૧.
કોઈ કોઈ ઘરમાં આ એકાદશીએ	
પણ કુંજ હિંદોલા હોય છે).	

શ્રાવણ શુકલપક્ષ ઠકુરાણી ત્રીજ (મધુસવા)	સુદિ ૩.
„ નાગપંચમી	સુદિ ૫.
„ પુત્રદા એકાદશી	સુદિ ૧.
„ પવિત્રા દ્વાદશી. આ દિવસે શ્રી	
ગુરુદેવને પવિત્રાં ધરાવવાં.	સુદિ ૧૨.
„ રક્ષાબંધન	સુદિ ૧૫.

શ્રાવણ કૃષ્ણપક્ષ: (મજ ભાદ્રપદ કૃષ્ણપક્ષ)	
હિંદોળા વિજય	વદિ ૧.
„ જન્માષ્ટમી (ગોકુલઅષ્ટમી)	વદિ ૮.

”	નંદમહોત્સવ	વદિ ૬.
”	અળ એકાદશી	વદિ ૧૧.
ભાદ્રપદ શુકલપક્ષ: રાધાઅષ્ટમી		સુદિ ૮.
”	શ્રી દશદિગન્તવિજયી લેખવાળા	
	શ્રીપુરુષોત્તમજીનો પ્રાકટયોત્સવ	સુદિ ૧૦.
”	પરિવર્તિની એકાદશી (દાન એકાદશી)	સુદિ ૧૧.
”	વામન જયંતિ	સુદિ ૧૨.
ભાદ્રપદ કૃષ્ણપક્ષ (વ્રજ આશ્વિન કૃષ્ણપક્ષ)		
	સાંજીનો આરંભ	વદિ ૧.
”	શ્રીહરિરાયજીનો પ્રાકટયોત્સવ	વદિ ૫.
”	ધંદિરા એકાદશી	વદિ ૧૧.
”	શ્રી મહાપ્રભુજીના મોટા લાલજી શ્રી	
	ગોપીનાથજીનો પ્રાકટયોત્સવ	વદિ ૧૨.
ભાદ્રપદ કૃષ્ણપક્ષ: (વ્રજ આશ્વિન કૃષ્ણપક્ષ)		
	શ્રીગુસાંધજીના ત્રીજા લાલજી શ્રી	
	બાળકૃષ્ણલાલજીનો પ્રાકટયોત્સવ	વદિ ૧૩.
”	સાંજીની સમાપ્તિ. કોટની આર્તિ)	વદિ ૦)),
આશ્વિન શુકલપક્ષ: નવરાત્રિનો આરંભ		સુદિ ૧.
	વિજય દશમી (દશહરા)	સુદિ ૧૦.
”	પાષાંકુશા એકાદશી	સુદિ ૧૧.
”	શરદપૂર્ણિમા (રાસોત્સવ)	સુદિ ૧૫.
આશ્વિન કૃષ્ણપક્ષ: (વ્રજ કાર્તિક કૃષ્ણપક્ષ)		
”	રમા એકાદશી	વદિ ૧૧.

”	ધનતેરસ	વદિ ૧૩.
”	રૂપ ચતુર્દશી (અભ્યંગ સ્નાન)	વદિ ૧૪.
”	દીપોત્સવી-દિવાળી હટડી	વદિ ૦)).

રસિક વિલાસ ભા. ૧ લો—થોડાજ વખતમાં બહાર પડશે; શ્રીસર્વોત્તમજી, શ્રીવલ્લભાષ્ટક અને સ્કુરત્કૃષ્ણ પ્રેમામૃતની જપની જુદાજુદા પ્રકારની ભાવનાઓ આ અંથમાં આપવામાં આવી છે. શ્રીસર્વોત્તમજીપરની અને શ્રીવલ્લભાષ્ટકપરની શ્રીગોકુલનાથજીની વિસ્તૃત ટીકાઓનો અક્ષરશઃ અનુવાદ, તે સાથે શ્રીહરિરાયજીની સ્કુરત્કૃષ્ણ પ્રેમામૃતની અત્યંત વિસ્તૃત ટીકાનો અનુવાદ આપવામાં આવ્યો છે. ભાષા બાળકોને અને સ્ત્રીઓને તથા થોડું બજેલા ભગવદ્દીયોને સમજાણુ પડે એવી તદ્દન સહેલી રાખવામાં આવી છે. શ્રીમહાપ્રભુજીનાં નામ, રૂપ અને શુભ ભણવાં હોય તો જલદી આહક થાઓ. પુસ્તક પંદર રૂપોનું થશે, છતાં ન્યોછાવર માત્ર ૦-૫-૦. અનુવાદક-દીનકિંકર.

રસિક બોધવચનો—મહાનુભાવી ઈશ્વરામભટ્ટજીનાં રસિક બોધવચનો. આ બોધવચનોનું મનન નહિ કરે તે તો જરૂર પડતારે. આ મહાનુભાવીએ હક કરી નાખી છે. પુસ્તક છપાઈ ગયું છે, બંધાઈને થોડાજ વખતમાં બહાર પડશે. જલદી મંગાવો. આ મહાનુભાવીના વિસ્તૃત અને અમૂલ્યરસિક ભવનચરિત્ર સાથે આ પુસ્તક છપાય છે. ભક્ત

કવિ દયારામભાઈને વૈષ્ણવ બનાવનાર મહાનુભાવીનાં વચ-
નામૃત ચમત્કારી હોય એમાં તો કહેવું જ શું ?
પુસ્તક ૨૨૫ પેજનું થશે. છુટક નકલના ૦-૪-૦

ભક્તિમાર્ગીય સસ્તી ગ્રંથમાળા કાર્યાલય—આ
કાર્યાલય વૈષ્ણવ બંધુઓને ભક્તિમાર્ગીય સસ્તું સાહિત્ય
પુસ્તક પાડવા ખોલવામાં આવ્યું છે. બાળશિક્ષાનાં પુસ્તકોની
ન્યોછાવરપરથી આ વાતની વૈષ્ણવબંધુઓને ખાત્રી છે.
હાલ તો સવડ પ્રમાણે નાનાં નાનાં પુસ્તકો છપાય છે, પણ
ભવિષ્યમાં તદ્દન સોંઘાં અને સહેલી ભાષામાં સાંપ્રદાયિક
સાહિત્યનાં મોટાં પુસ્તકો પણ પ્રકટ થશે. હાલ શ્રીહરિ-
રાયજીકૃત મોટું શિક્ષાપત્ર છપાવવાની તૈયારીઓ ચાલી
રહી છે. આ પુસ્તકની ન્યોછાવર માત્ર ૧ થી ૧૫ રૂપીએ
રહેશે. વળી મફત વહેંચવા લહાણી કરનારને તો ૮૦ થી
૯૦ રૂપીએ સો આપવામાં આવશે. ઉદાર ધનિકો આ
કાર્યાલયને મદદ કરે છે. કોઈ પણ વૈષ્ણવ મદદ કરે તેને
તેટલાનાં પુસ્તકો વહેંચવા માટે આપી દેવામાં આવે છે.
આમ કરવાથી સાંપ્રદાયિક સાહિત્ય પણ ફેલાય છે. પાંચથી
વધુ શિક્ષાપત્ર લેનારને મદદનીશ તરીકે ગણવામાં આવશે.
પાંચ હજાર પ્રત છપાશે.

દીનકિંકર.

ડૉ. રેવડી બજાર,

અમદાવાદ.

ભક્તિમાર્ગીય સસ્તી ગ્રંથમાળા

વૈષ્ણવ જ્ઞાનગ્રંથમાળા: તદ્વત સસ્તી, સહેલી અને સસિક બાપામાં વિશાળ દૃષ્ટિથી લખાએલી અને ખૂબ લોકપ્રિય થઈ પડેલી આ ગ્રંથમાળા ખાસ તમારાં જ્ઞાનકાના પવિત્ર અને કામળ કરમાં મૂકી આસીર્વાદ મેળવો. અસરકારક પ્રત્યુભક્તિ, ગુરુભક્તિ, માતૃભક્તિ, પિતૃભક્તિના પાઠોવાળી આ ગ્રંથમાળા છે. નીતિ અને ભક્તિ, પવિત્રતા અને આચાર, દયા અને દીનતા પ્રેમ અને આનંદ એ સર્વથી શુદ્ધે શુદ્ધે ઉત્ક્રાંતી આ ગ્રંથમાળા છે.

વળી ચતુર્થ પંચમ પીઠાધીશ્વર જો. શ્રી ૧૦૮ શ્રીવલ્લભાચાર્યજી મહારાજશ્રીની આગામી આ વિલાસ છે.

નામ	પૃષ્ઠ	નકલની કિંમત	સો પ્રતના
વૈષ્ણવ જ્ઞાનપોથી	૬૮	૦-૧-૬	૮-૦-૦
જ્ઞાનશિક્ષા ભા. ૧ લો નંબી ૭૬		૦-૧-૬	૮-૦-૦
જ્ઞાનશિક્ષા ભા ૧ જૂરી ૩૬		૦-૦-૨	૪-૦-૦
જ્ઞાનશિક્ષા ભા. ૨ જો ૬૮		૦-૧-૬	૮-૦-૦
જ્ઞાનશિક્ષા ભા. ૩ જો ૧૦૦		૦-૨-૩	૧૨-૦-૦
જ્ઞાનશિક્ષા ભા. ૪ થો ૧૪૦		૦-૩-૩	૧૭-૦-૦
જ્ઞાનપ્રાર્થના	૪૦	૦-૧-૦	૫-૦-૦
દીનતા ને આશ્રયનાં પદ તથા			
પુષ્ટિ શિક્ષા (વર્ષેકસરોસાથે)	૪૪	૦-૧-૩	૬-૦-૦
મહાનુભાવી કવિજ્ઞાનમ ભટ્ટજીનાં			
સસિક જોષ વચનો ૨૨૫ જેમ		૦-૪-૦	
આ ગ્રંથમાળાની ૮૫ હજાર પ્રત થઈ છે.			

પાછળ દશાવેલાં પુસ્તકો મળવાનાં ઠેકાણાં

દીનકિંદર: કે, રેવડી બજાર-અમદાવાદ

૫. બ. લલુભાઈ હમનલાલ રીચોરા કુ. નં. ૧૧૦-અમદાવાદ

બ. સૌ બગરવી વિગળીયાઈ લાયચેરી વડોદરા

૫. બ. પુનમચંદ સાંકળચંદ દોશી. શિક્ષક, લાલકુલ-મોડાસા

.. યુનિલાલ કૃષ્ણાશંકર, મોડું મહિર મુંગઈ નં. ૬

.. મણીલાલ જગજીવનદાસ દેસાઈ ગોધરા

(પુષ્ટિમાર્ગીય પાઠશાળા)

.. બક્ષીજી અમનલાલ હરિલાલ દેવમદમારીઆ

.. યાત્રી વરોત્તમ મોતીરામ પુરાબુરતન-કપડવંજ પાઠશાળા, દપડવંજ.

.. તુલશીદાસ લલુભાઈ ખંભુડા

.. યુનિલાલ ગિરિધરદાસ વાસા શ્રીજીભીલાલની હરેલી બાવનમર

.. વેલાઈ જુદાઈ જુંગાણીતું ફળીયું, ધોરાઈ

.. ચંદુલાલ યુનિલાલ ખાસ્તર ડેમોઈ.

.. હિતમરામ જગનાદાસ ખારડી

.. હમનલાલ શિવલાલ દેસાઈ ઘડોઈ

.. દુર્વંમદાસ જુખચુદાસ (રામવિજય પ્રેસ) વલસાડ

.. પુરાણી રણછોડભાઈ પાઠશાળા પ્રતીજ

ચોકળું ઘી વાપરનાર ગોબલકતને—તમારે
ધી જોઈતું હોય તો અને ગાંધીના રક્ષણમાં મદદ
હોય તો લખો:-

ચાહ અમીન અને ઉપર્લ
મહેસદાવા

